

TALOUSNEUVOSTO

22.10.2021

Kokousmuistio 4/2021

Aika 20.10.2021 klo 10.00–11.30

Paikka Säätytalo sali 23

Läsnä Marin Sanna, puheenjohtaja
Saarikko Annika, varapuheenjohtaja
Andersson Li
Eloranta Jarkko
Haatainen Tuula
Häkämies Jyri
Kurvinen Antti
Marttila Juha
Palola Antti
Pentikäinen Mikael
Rehn Olli
Romakkaniemi Juho
Sarkkinen Hanna
Tuppurainen Tytti
Ali-Yrkkö Jyrki (at.)
Majanen Juha (at.)
Tuulia Pitkänen (at.)
Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 10.00 ja totesi kokouksen aiheena olevan Koronakriisin vaikutus arvoketjuihin ja talouden suhdanneherkkyys, josta alustaa tutkimusjohtaja Jyrki Ali-Yrkkö Etlasta. Aiheeseen liittyvä, talousneuvostolle laaditun tutkimushankkeen raporttiluonnos on jaettu etukäteen tiedoksi jäsenille. Ennen varsinaista kokousasiaa käydään keskustelukierros ajankohtaisesta talous- ja työmarkkinatilanteesta.

2 Ajankohtainen talous- ja työmarkkinatilanne

Käytiin keskustelu ajankohtaisista kotimaan talouteen ja erityisesti työmarkkinaneuvotteluihin liittyvistä kysymyksistä. Tilanne työmarkkinaneuvotteluissa on uusi ja epävarmuus poikkeuksellisen suurta. Näkemykset kokonaiskoordinaation toimivuudesta vaihtelevat osapuolten välillä. Toiveikkuutta ja merkkejä neuvottelujen etenemisestä on kuitenkin ilmassa. Talouden elpyessä taantumasta palkkaratkaisut osuvat herkkään vaiheeseen, jossa hintakilpailukyvyistä olisi tärkeää kantaa erityistä huolta.

3 Koronakriisin vaikutus arvoketjuihin ja talouden suhdanneherkkyys

Jyrki Ali-Yrkkö esitteli talousneuvostolle laaditun tutkimushankkeen keskeisiä tuloksia (esitysdiat liitteenä). Suomessa ulkoiisiin shokkeihin liittyvät talouden suhdannevaihtelut ovat viime vuosikymmeninä olleet voimakkaampia kuin useimmissa kilpailijamaissa. Koronakriisin kohdalla tilanne oli kuitenkin toinen: ulkoinen shokki jäi Suomessa monia muita maita pienemmäksi. Tähän vaikuttivat mm. turismin suhteellisen pieni osuus BKT:sta sekä teollisuuden suotuista toimialarakenne.

Tuotannon kansainväliset arvoketjut voimistivat tarjontahäiriöiden vaikutusta koronakriisin aikana keskimäärin 3,5-kertaiseksi. Suomessa arvoketjujen kautta teollisuuteen välittynyt ulkomailta tuleva shokkivaikutus vuonna 2020 oli suuruusluokaltaan 0,5 prosenttia BKT:sta, mikä vastaa noin viidesosaa BKT:n kokonaispudotuksesta. EU-alueella vaikutus oli keskimäärin 0,7 prosenttia BKT:sta ja Itäisen Keski-Euroopan maissa selvästi suurempi, 1,5 prosenttia BKT:sta.

Suomalaiset yritykset ovat reagoineet arvoketjuhäiriöihin lisäämällä vaihtoehtoisten toimittajien määrää sekä vähentämällä välituotetoimituksiin liittyviä välikäsiä luoden suoria yhteyksiä teollisiin toimijoihin. Osa yrityksistä tulee kohdistamaan ostojaan aiempaa enemmän kotimaahan. Merkittävämpi kehityssuunta on kuitenkin toimitusketjujen alueellistuminen maanosittain. Yleispäteviä toimenpiteitä talouden suhdanneherkkyiden pienentämiseksi ei ole.

4 Keskustelu

Alustuksen pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Pandemian pysyminen kohtuullisena sekä onnistuneet politiikkatoimet ovat osaltaan pienentäneet kriisin kokonaistaloudellisia vaikutuksia Suomessa. Valtiovallan interventiot logistiikkaan olivat koronakriisin aikana merkittäviä ja tärkeässä roolissa.
- Globaali talouskasvu on hidastumassa johtuen erilaisista pullonkauloista liittyen mm. energian hintaan, logistiikkaan ja työvoiman saatavuuteen.
- Suomen on tärkeää huolehtia logistiikan toimivuudesta ja kilpailukykyisestä regulaatiosta, jotta kilpailukykyinen osallistuminen arvoketjuihin on mahdollista. Myös EU:n sääntelyyn vaikuttaminen riittävän ajoissa korostuu.
- Suomalaiset suuret yritykset pyrkivät osin kiertämään arvoketjuhäiriöitä lisäämällä paikallista tuotantoa isommilla markkinoilla.
- Tilastojen valossa erilaiset protektionistiset toimet ovat kasvussa. Tuoreen tutkimusten valossa kytkökset globaaleihin arvoketjuihin lisäsivät EU:n resilienssiä koronakriisissä. Suomen on tärkeää muodostaa kanta EU:ssa meneillään olevaan keskusteluun ns. strategisesta autonomiasta.
- Työvoimapulaa voidaan nopeasti helpottaa työperäisellä maahanmuutolla, mutta osaavasta työvoimasta kilpailevat muutkin maat. Lisäksi tarvitaan hitaammin vaikuttavia koulutustoimia kotimaisten reservien saamiseksi tehokkaammin käyttöön. Terveystieteiden alalla tarvitaan myös keinoja alan houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- Työvoimapulan taustalla on myös osittain siirtymistä matalan tuottavuuden työpaikoista korkeamman tuottavuuden tehtäviin, mikä on sinänsä positiivista.

- Koronakriisi ja energian hinnan nousu ovat nakertaneet globaalia ruokaturvaa. Ruokaturvan heikentyminen voi eskaloitua nopeasti erilaisiksi kriiseiksi.

5 Kokouksen päättäminen

Pääministeri kiitti alustajaa ja jäseniä mielenkiintoisesta keskustelusta.

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään keskiviikkona 1.12.2021 klo 10.00. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri